

ACTA UNIVERSITATIS SZEGEDIENSIS

ACTA JURIDICA ET POLITICA

Tomus LIX.
Fasciculus 4.

FARKAS CSABA

**A gazdasági társaságok megszűnése,
különös tekintettel a végelszámolásra**

SZEGED
2001

Edit

Comissio Scientiae Studiorum Facultatis Scientiarum Politicarum et Juridicarum
Universitatis Szegediensis

ELEMÉR BALOGH, LAJOS BESENYEI, LÁSZLÓ BODNÁR,
JÓZSEF HAJDÚ, ÉVA JAKAB, JENŐ KALTENBACH, TAMÁS KATONA,
JÁNOS MARTONYI, FERENC NAGY, PÉTER PACZOLAY,
BÉLA POKOL, JÓZSEF RUSZOLY, LAJOS TÓTH, LÁSZLÓ TRÓCSÁNYI

Redigit

KÁROLY TÓTH

Nota

Acta Jur. et Pol. Szeged

Kiadja

a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának
tudományos bizottsága

BALOGH ELEMÉR, BESENYEI LAJOS, BODNÁR LÁSZLÓ,
HAJDÚ JÓZSEF, JAKAB ÉVA, KALTENBACH JENŐ, KATONA TAMÁS,
MARTONYI JÁNOS, NAGY FERENC, PACZOLAY PÉTER,
POKOL BÉLA, RUSZOLY JÓZSEF, TÓTH LAJOS, TRÓCSÁNYI LÁSZLÓ

Szerkeszti

TÓTH KÁROLY

Kiadványunk rövidítése

Acta Jur. et Pol. Szeged

ISSN 0324–6523 Acta Univ.

ISSN 0563–0606 Acta Jur.

Sokan úgy gondolják, hogy a társaság tevékenységének a beszüntetésével maga a gazdasági társaság is megszűnik. Ezzel szemben az igazság az, hogy a tevékenység beszüntetése nem vonja maga után a társaság automatikus megszűnését. Ha így lenne akkor az 1997. évi CXLV. törvény 3. § (1)¹ bekezdésében megfogalmazott közhitelesség mint a cégnyilvántartás egyik jellemzője nem feltétlenül érvényesülne.

A gazdasági társaság megszüntetése legalább olyan idő- és költségigényes eljárás mint annak létrehozása.

A gazdasági társaságok megszűnése két módon történhet: jogutódlással (átalakulással) illetve jogutód nélkül.

A gazdasági társaságok megszűnésére vonatkozó szabályokat a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLV. törvény (továbbiakban: Gt.) VI. fejezete tartalmazza.

A fejezet a megszűnéseken belül az alábbi intézményeket taglalja:

- a társaság megszűnésének esetei,
- a megszűnéssel kapcsolatos felelősségi szabályok,
- végelszámolás,

A Gt. 53. § (1) pontja szabályozza a gazdasági társaság megszűnésének eseteit. Ennek megfelelően a gazdasági társaság megszűnik, ha

- a) a társasági szerződésben (alapító okiratban alapszabályban) meghatározott időtartam eltelt, vagy más megszűnési feltétel megvalósult;
- b) elhatározza jogutód nélküli megszűnését;
- c) elhatározza jogutódlással történő megszűnését (átalakulás);
- d) tagjainak száma egy főre csökken, kivéve, ha az egyes társasági formákra vonatkozó szabályok ettől eltérően rendelkeznek;
- e) a cégbíróság megszüntetnek nyilvánítja;
- f) a cégbíróság hivatalból elrendeli törlését;
- g) a bíróság felszámolási eljárás során megszünteti;
- h) e törvénynek az egyes társasági formákra vonatkozó szabályai azt előírják.

ad a) Amennyiben a gazdasági társaság határozott időre alakult, az időtartam elteltét követően a gazdasági társaság megszűnik. A megszűnésnek ez a módja mindig a tagok önkéntes akarat-elhatározásán múlik.

Hasonló a helyzet abban az esetben is, ha a tagok akaratára szerint valamilyen feltétel bekövetkeztével a társaság megszűnik.

ad b) A leggyakoribb megszűnési ok a tagok akarat-elhatározásán múlik. Amennyiben a társaság tagjai nem kívánják tovább folytatni az üzletszerű gazdasági tevékenységet, akkor az adott társaságra irányadó határozathozatali módnak megfelelően dönthetnek a társaság jogutód nélküli megszüntetéséről.

¹ 1997. évi CXLV. törvény a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági eljárásról (a továbbiakban: Ctv.).

A közkereseti társaság esetében a jogutód nélküli megszűnés elhatározásához a Gt. 99. §-a szerint a tagok gyűlése (taggyűlés) által meghozott egyhangú határozat szükséges.

A betéti társaságra a Gt. 101. § (3) bekezdése szerint a közkereseti társaságra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni amennyiben a Gt. IX. fejezete másként nem rendelkezik. Arra tekintettel, hogy ez a fejezet a betéti társaság megszűnésére vonatkozó iránymutatást nem tartalmaz, a kkt. rendelkezései lesznek az irányadóak. A társaság jogutód nélküli megszűnéséhez tehát valamennyi tag részvételével meghozott egyhangú határozatra van szükség.

A közös vállalat igazgatótanácsa a Gt. 109. § (2) bek. f) pontja alapján dönt a jogutód nélküli megszűnésről, mégpedig a Gt. 112. § (2) bek. szerint legalább háromnegyedes szótöbbséggel.

A korlátolt felelősségű társaság taggyűlése a Gt. 150. § (1) bek. l) pontjában kapott felhatalmazás alapján határoz a Gt. 168. § szerint legalább háromnegyedes szótöbbséggel a társaság jogutód nélküli megszűnéséről.

A részvénytársaság legfőbb szerve a közgyűlés. A Gt. 233. § c) szerint a közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik a részvénytársaság jogutód nélküli megszűnésének elhatározása. A Gt. 265. §-a rendelkezik arról, hogy a közgyűlés a szavazatok háromnegyedes többségével határozhatja el a társaság megszűnését.

A jogutód nélküli megszűnés valamennyi társaság esetében a legfőbb szerv hatáskörébe tartozik és legalább minősített többséggel meghozott határozatra van szükség.

Az egyszemélyes korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság esetében legfőbb szerv hiányában a jogutód nélküli megszűnésről az alapító (egyszemélyi tulajdos) dönt.

ad c) A társaság tagjai úgy is dönthetnek, hogy más társasági formában működnek tovább. Itt meg kell jegyeznünk, hogy az átalakulás során nemcsak a Gt.-ben meghatározott gazdasági társaságok jöhetnek szóba, hanem lehetőség van arra is, hogy a társaság tagjai közhasznú társasággá alakuljanak át. Ezekben az esetekben a gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnéséről beszélünk.

ad d) A gazdasági társaság alapításához legalább két személy szükséges, kivéve, ahol törvény ettől eltérően rendelkezik. A törvény csak a részvénytársaság és a korlátolt felelősségű társaság esetében biztosítja tartósan – szigorúbb feltételek mellett – az egyszemélyes alapítást, illetve az egyszemélyes működést. Ennek megfelelően minden egyéb esetekben, amikor a társaság tagjainak száma bármely okból egy főre csökken és a megmaradt tag – a Gt.-ben meghatározott határidőn belül – újabb személyt nem von be a társaság működésébe, akkor a társaság megszűnik.

ad e) A Cégbíróság törvényességi felügyeleti eljárást gyakorol a gazdasági társaságok felett. Amennyiben a törvényességi felügyeleti kérelemben foglaltak alaposak, vagy a hivatalból eljárás eredménye indokoltá teszi a Cégbíróság a Ctv. 54. § (1) bekezdésében felsorolt szankciók közül választhat. A törvényességi felügyeleti eljárás eredményeként a céget eltilthatja a további működéstől és megszűntnek nyilváníthatja. A Cégbíróság mindig az eset összes körülményei alapján, a jogsértés súlyától függően, azzal arányban álló szankciót szab ki. Lehetőség van arra is, hogy amennyiben ez indokolt az intézkedéseket együttesen alkalmazza. Szeretnénk kiemelni, hogy a jogkövetkezmények közül a szabad választás lehetőségét a jogalkotó a Cégbírósnak biztosítja azzal a megszorítással, hogy a legsúlyosabb szankció alkalmazására mindig

csak másodlagosan kerülhet sor akkor, ha a törvényes működést egyéb eszközökkel nem lehetett helyreállítani.

ad f) A gazdasági életben az ún. fantomcégek jelenléte nem kívánatos. Fantomcégről abban az esetben beszélünk, ha a társaság a bejelentett székhelyéről, telephelyéről, fióktelepéről illetve a vezető tisztségviselő a megadott lakcíméről nem idézhető. Arról, hogy a cég „elérhetetlen”, a cégbíróság hivatalból, más bíróságoktól, hatóságoktól, harmadik személyek bejelentése folytán szerez tudomást. Amennyiben a Cégbíróság meggyőződött arról, hogy a társaság valóban „elérhetetlen”, a törlési eljárás megindításáról végzést hoz.

A gyakorlatban előfordulhat, hogy a társaság a hivatalbóli törlés intézményét felhasználva, amögé bújva kíván megszabadulni hitelezői elől. Ennek megakadályozása a Cégbíróság és a hitelezők feladata. Arra kell tehát törekedni, hogy csak akkor kerüljön sor hivatalbóli törlésre, ha annak jogszabályi feltételei fennállnak.

ad g) Amennyiben a gazdasági társaság fizetéseképtelen,² hitelezőit nem tudja kielégíteni, a további működéshez szükséges tőke nem áll rendelkezésre, akkor felszámolásnak van helye. A felszámolási eljárás eredményeként a gazdasági társaság megszűnik. A felszámolás részletes szabályait a 1991. évi IL. törvény a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról (a továbbiakban: Cstv.) szabályozza.

ad h) Megszűnik a gazdasági társaság akkor is, ha az egyes társasági formára vonatkozó szabály azt előírja. A törvény az általános részben nem nevesíti külön az egyes társaságokra vonatkozó speciális megszűnési okokat, mivel az nem minden formánál fordul elő. Ezeket a törvény az egyes gazdasági társaságok esetében külön tárgyalja.

A gazdasági társaságok megszűnése esetén a felszámolási eljárás és a cégbíróság által történő hivatalbóli törlés esetét kivéve végelszámolásnak van helye.

A végelszámolási eljárás részletes szabályait nem a gazdasági társaságokról szóló törvény, hanem a csődeljárásról a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi IL. törvény tartalmazza. A Gt-ben csak a végelszámolásra vonatkozó közös, illetve az egyes társaságok esetében jelentkező speciális szabályok olvashatóak.

A fent említett megszűnési okok önmagukban nem eredményezik a gazdasági társaságok megszűnését. A gazdasági társaságok ugyanis a cég-nyilvántartásból való törléssel szűnnek meg.

A végelszámolási fogalma

A végelszámolási eljárás olyan eljárás amelynek során a nem fizetéseképtelen gazdálkodó szervezet – a jogutód nélküli megszűnést elhatározva – a hitelezőit kielégíti.³

A meghatározás nem pontos, félreértésre adhat alapot. A gondolatjel közötti szövegrész ugyanis azt a látszatot keltheti, hogy csak és kizárólag a társaság saját akarat-elhatározásából eredő megszűnés esetén van helye végelszámolásnak.

² 1991. évi IL. törvény 27. § (2) bek.

³ Cstv. 1. § (4) bek.

Ez viszont nem igaz, hiszen végelszámolásnak van helye akkor is, ha a társaság a jogszabályban meghatározott okból szűnik meg,⁴ valamint akkor is, ha a cégbíróság a céget megszüntnek nyilvánítja.⁵

Azt, hogy milyen gazdálkodó szervezetek esetében lehet helye végelszámolásnak, a törvény 3. § (1) bekezdése határozza meg. Ennek megfelelően gazdálkodó szervezet

- az állami vállalat;
- a tröszt;
- az egyéb állami gazdálkodó szervezet;
- a szövetkezet;
- a gazdasági társaság;
- a közhasznú társaság;
- az egyes jogi személyek vállalata;
- a leányvállalat;
- vízgazdálkodási társulat, kivéve a víziközmű-társulatot;
- erdőbirtokossági társulat;
- az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár;
- a magánnyugdíjpénztár;
- az egyesülés.

A felsorolt gazdálkodó szervezetek esetében csak akkor kerülhet sor végelszámolási eljárás lefolytatására, ha a gazdálkodó szervezet nem fizetéképtelen.

A végelszámolási eljárás eredményes lefolytatása esetén a gazdasági társaság jogutód nélkül szűnik meg, úgy, hogy azok a hitelezők, akik a törvényben meghatározott bejelentési kötelezettségeiknek eleget tettek, teljes egészében kielégítést nyernek.

A végelszámolás nem peres eljárás, melynek lefolytatása a gazdasági társaság székhelye szerint illetékes cégbíróság hatáskörébe tartozik.

Meg kívánjuk jegyezni, hogy a cégbíróság a végelszámolás felett pusztán törvényességi felügyeletet gyakorol. A Legfelsőbb Bíróság eseti döntésében⁶ leszögezi, hogy a végelszámolási eljárás a gazdálkodó szervezet keretén belül folyik, a bíróság ellenőrző szerepe csak az eljárás megindításakor és befejezésekor érvényesül. A fentiekből következően a cégbíróságnak egyrészt regisztratív feladata van, másrészt a végelszámoló kijelölésével beavatkozhat az eljárásba.⁷

A végelszámoló személye

A társaság végelszámolója általában a társaság vezető tisztségviselője. A törvény⁸ azonban lehetőséget biztosít arra is, hogy a vezető tisztségviselőn kívül más személy is ellássa ezt a feladatot.

Nem a vezető tisztségviselő lesz a végelszámoló abban az esetben, ha nem akarja ellátni ezt a tisztséget és ezt a legfőbb szerv tudomásul veszi.

⁴ Gt. 53. § (1) bek. a), d), g) pontja.

⁵ Gt. 53 § (1) bek. e) pontja.

⁶ BH 1996/1 172.

⁷ Céghírnök, 1999. május, 5. szám 13. p.

⁸ 1997. évi. CXLIV. törvény 57. § (2) bek..

Amennyiben a társaság bizalmát a vezető tisztségviselő már nem élvezi, akkor a legfőbb szerv más személyt jelölhet végelszámolóknak.

A legfőbb szerv végelszámoló személyét illető döntése ellen a hitelezők közül bárki, illetve a jegyzett tőke legalább egytizedét képviselő tagok tiltakozhatnak, és írásban a cégbíróságtól más személy kijelölését kérhetik.

A cégbíróság a kérelem beérkezését követő nyolc napon belül dönt. Amennyiben a cégbíróság a kérelemnek helyt ad, akkor a végelszámolót is kijelöli. A kérelemnek helyt adó döntés ellen azonban fellebbezésnek nincs helye.

A végelszámolási eljárás menete

A gazdasági társaság vezető tisztségviselője gondoskodik a társaság legfőbb szervének összehívásáról. Az egyes gazdasági társaságok esetében az adott társasági formára előírt módon a legfőbb szerv az alábbiakról határoz:

- a társaság jogutód nélküli megszűnéséről;
- ennek időpontjáról (a végelszámolási eljárás kezdő időpontja nem lehet korábbi, mint a végelszámolást elhatározó legfőbb szervi ülés időpontja);
- a végelszámoló személyéről.

A legfőbb szerv határozathoz az alábbiakat kell mellékelni:

- a cégeljárásban a jogi képviselőt kötelező, így a jogi képviselőnek adott meghatalmazást;⁹
- igazolni kell, hogy a közzétételi díj¹⁰ befizetésre került;
- a kérelemben az 1990. évi XCIII. törvény 45. § (4) bekezdésben meghatározott mértékű illetéket kell leróni.

A Ctv. 31. § (1) bekezdése szerint a cégnek a végelszámolás tényét változásként kell bejelenteni. Ezzel kapcsolatosan szeretnénk felhívni a figyelmet, hogy a Ctv. 30. § (1) bek. szerint a változásbejegyzési eljárásra a bejegyzési eljárás rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

A Cégbíróság mindenképp előtt azt vizsgálja, hogy a törvény mellékletében felsorolt okiratokat csatolták-e, illetve a szükséges mértékű illeték a változásbejegyzési kérelemmel lerovásra került-e. Amennyiben az okiratokat nem vagy hiányosan csatolták, illetve az illetéket nem vagy csak részben fizették meg, a cégbíróság a változásbejegyzési kérelmet – a benyújtástól számított 8 napon belül – hiánypótlási eljárás lefolytatása nélkül elutasítja.

A Ctv. 26. § (4) bekezdésében foglaltak természetesen a változásbejegyzési eljárás során is érvényesülnek.

⁹ 1997. évi CXLV. törvény 21. § (2) bek.

¹⁰ 10/1996. (X. 2.) IM rendelet.

A vezető tisztségviselő feladata

A gazdasági társaság vezető tisztségviselője a határozatot annak mellékleteivel együtt köteles haladéktalanul, legfeljebb azonban nyolc napon belül a cégbíróságnak megküldeni.

Amennyiben a vezető tisztségviselő a határidőt elmulasztja, akkor az ebből eredő esetleges károkért a polgári jog általános szabályai szerint felelősséggel tartozik. Ezen túlmenően a cégbíróság a gazdasági társaság vezetőjét pénzbírsággal sújthatja. A pénzbírságról az 1991. évi XL. törvény 33. § (1) bekezdése rendelkezik, mely szerint ennek mértéke elsődlegesen a vezető tisztségviselő díjazásától függ. A vezető tisztségviselővel szemben ugyanis a végelszámolás kezdő időpontját megelőző évben felvett jövedelem 50 %-ig terjedő pénzbírság szabható ki. A vezető tisztségviselő azonban megbízatását nemcsak díjazás ellenében láthatja el, hanem ingyenesen is. Ebben az esetben jövedelem hányában, illetve akkor is, ha valamilyen okból kifolyólag a jövedelme nem állapítható meg, vele szemben pénzbírság kiszabásának nem lenne helye, így a nyolc napos határidő betartásához fűződő érdek – szankció hiányában – nem érvényesülne. Amennyiben a vezető tisztségviselő az ügyvezetési teendőket ingyenesen látta el, vagy annak mértéke nem megállapítható, akkor a cégbíróság egymillió forintig terjedő pénzbírság kiszabására jogosult.

A mulasztás objektív következménye a polgári jogi felelősség beállta; addig a cégbíróság kezében a pénzbírság kiszabása csak lehetőség.

A gazdálkodó szervezet vezetője a cégbírósági bejelentés mellett köteles:

- a végelszámolás kezdő időpontját megelőző nappal záró leltárt, tevékenységet lezáró mérleget, adóbevallást és zárómérleget készíteni és azokat az adóhatóságnak valamint a végelszámolónak harminc napon belül átadni;
- iratjegyzéket kell készíteni a nem selejtezhető illetve titkosnak minősített iratokról. A vezető tisztségviselő valamennyi iratot köteles lesz átadni a végelszámolónak;
- az illetékes környezetvédelmi felügyelőségnek nyilatkozni arról, hogy maradt-e fenn környezeti károsodások, környezeti terhek. A bejelentési kötelezettség időtartama a végelszámolás kezdő időpontjától számított harminc nap;
- haladéktalanul értesíteni a munkavállalókat, szakszervezeteket, üzemi tanácsot;
- nyilatkozni a cég bankszámláiról, a házi pénztárban elhelyezett készpénz összegéről;
- kimutatást készíteni a tárgyi eszközökről, fogyóeszközökről, alapanyagokról, félkész-késztermékekről az érték meghatározásával;
- tételes kimutatást adni a vevőkről, adósokról, peresített követelésekről, a vonatkozó bíróság és az ügyszám megjelölésével, egyéb kötelezettségekről, szerződésekről, melynek teljes iratanyagát át kell adni a végelszámolónak;
- átadni a gazdasági társaság valamennyi bélyegzőjét, iratanyagát.
- kimutatást készíteni a cég létszámhelyzetéről (bármilyen jogcímen foglalkoztatott személyekről, a foglalkoztatás jogcíméről, határozott, vagy határozatlan jellegéről a díjazás, fizetés összegéről).

Amennyiben a vezető tisztségviselő bejelentési kötelezettségének eleget tett a cégbíró-ság végzést hoz a végelszámolási eljárásról és elrendeli annak Cégbizonylatban való közzétételét.

A közzététel az alábbi adatokat tartalmazza:

- a végelszámolás alatt álló gazdasági társaság nevét, székhelyét, adószámát;
- amennyiben a közzétételt megelőző két éven belül jogutódlás következett be, akkor a jogelőd gazdasági társaság cégnevét, székhelyét, adószámát;
- a végelszámolást elrendelő szerv nevét, székhelyét;
- a határozathozatal időpontját;
- a végelszámoló nevét, székhelyét;
- a hitelezőknek szóló felhívást, hogy követeléseiket a közzétételtől számított negyven napon belül a végelszámolónak jelentsék be.

A végelszámoló feladatai, jogai, kötelezettségei

1. értesítési kötelezettség;
2. a bejelentett hitelezői igények vizsgálata;
3. a gazdálkodó szervezet által kötött szerződések azonnali hatállyal való felmondásának, illetve a szerződésektől való elállás joga;
4. a gazdálkodó szervezet követeléseinek behajtásával, igényeinek érvényesítésével, valamint kötelezettségei teljesítésével kapcsolatos feladatok;
5. a nyitómérleg elkészítése, a gazdálkodó szervezet fizetéseképtelenségének észlelése esetén felszámolási eljárás kezdeményezésének kötelezettsége;
6. vagyonmegóvási kötelezettség;
7. munkáltatói jogok.

ad 1. A végelszámoló az eljárás megindításáról a végelszámolás kezdő időpontjától számított nyolc napon belül az alábbi hatóságokat köteles értesíteni:

- az ingatlan fekvése szerint illetékes földhivatalt,
- az állami munkaerő piaci szervet,
- környezetvédelmi felügyelőséget,
- a bankszámlát vezető valamennyi pénzügyintézetet,
- a székhely szerint illetékes levéltárat,
- adóhatóságot,
- vámhatóságot,
- illetékhivatalt,
- társadalombiztosítási szervet,

A Gt. 169. § (1) bekezdése a korlátolt felelősségű társaság, a 266. § (1) bekezdése a részvénytársaság esetében a végelszámoló feladatává teszi, hogy a cégbíró-sági végzést közzétételét követően a Cégbizonylatban hirdetményt tegyen közzé.

A végelszámolónak tehát a Cégbíró-ságtól függetlenül a végelszámolás tényét a Cégbíró-ság hivatalos lapjában közzé kell tenni, ami a tagok korlátolt felelősségével és ezáltal a fokozottabb hitelezővédelemmel magyarázható. A korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság jogutód nélküli megszűnése esetén ugyanis fő szabály szerint

a tag helytállása a megszűnt társaság kötelezettségeiért korlátozott. A tag (részvényes) felelőssége csak a társaság megszűnésekor általa kapott vagyoni hányad erejéig áll fenn.¹¹

A végelszámolás során a bejelentett hitelezői igények kielégítést nyernek. Ebből kiindulva elképzelhető az is, hogy nem lesz mit felosztani a tagok között, így gyakorlatilag felelősséggel nem tartoznak. Amennyiben marad vagyon, azt a tagok között fel kell osztani és a tag (részvényes) csak ezen összeg erejéig tartozik helytállni. A felosztott vagyonra tekintettel elképzelhető, hogy az nem fedezi a hitelezői igényt. A tag (részvényes) korlátozott felelősségét kívánta ellensúlyozni a jogalkotó amikor – a hitelezők érdekét szem előtt tartva – a végelszámoló kötelezettségévé tette külön hirdetmény közzétételét. A végelszámolónak az eljárás befejezésekor a törlési kérelemmel egy időben igazolnia kell a közzététel megtörténtét és igazából ez biztosítja a hitelezők védelmét.

A hitelező tehát a Cégbíróóság által közzétett végzéstől függetlenül az abban megjelölt időtartam elteltét követően is jogosult igényét előterjeszteni. Ez a nagyobb fokú hitelezői aktivitást szolgálja, hiszen a Cstv. 66. § (2) bek. c) pontjában és a Gt.-ben szabályozott negyven napos határidő nem jogvesztő jellegű, így a hitelező az eljárás során bármikor jogosult igényét előterjeszteni.

A végelszámolási hirdetmény tartalmazza a végelszámoló nevét, lakóhelyét, valamint a hitelezőknek szóló felhívást, hogy követeléseiket a közzétételt követő 40 napon belül jelentsék be a végelszámolónak.

ad 2. A jogszabályok¹² szerint a hitelezőnek negyven nap áll rendelkezésére arra, hogy követelését a végelszámolónak bejelentse. Szeretnénk a figyelmet felhívni arra, hogy a jogszabályokban megjelölt 40 napos határidő nem jogvesztő jellegű, másrészt semmilyen anyagi jogi következménye nincs annak, ha a hitelező követelését a határidő lejártát követően jelenti be.

A végelszámoló a bejelentést követően annak jogosságát megvizsgálja. Amennyiben a végelszámoló nem ismeri el a követelésnek akár jogalapját, akárösszecszerűségét, akkor köteles lesz a hitelezőt erről értesíteni a hitelezői igény kézhezvételétől számított negyvenöt napon belül. Ha a hitelező és a végelszámoló egyezsége nem jut, akkor a hitelező bírósághoz fordulhat.

ad 3. A végelszámolási eljárás megindulásától kezdve a gazdálkodó szervezetet a végelszámoló képviseli. Ez azt jelenti, hogy a végelszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet nevében a végelszámoló teszi meg a szükséges nyilatkozatokat.

Ennek keretében a végelszámoló jogosult a gazdálkodó szervezet által korábban megkötött szerződéseket egyoldalúan megszüntetni. Attól függően, hogy a szerződés milyen „fázisban” van, jogosult a szerződéstől elállni; amennyiben ez az adott szerződés esetében nem lehetséges, akkor a szerződést a jövőre vonatkozóan azonnali hatálylallyal megszüntetheti.

A gazdálkodó szervezet által kötött szerződések egyoldalú megszüntetésére tehát a jog lehetőséget biztosít, de a végelszámolónak két szempontot kell szem előtt tartania:

- a) A törvény egyes szerződések esetében a végelszámoló részéről történő egyoldalú megszüntetésére nem ad lehetőség. Ezek:

¹¹ Gt. 56. § (2) bek.

¹² Gt. 169. § (1) bek., 267. § (1) bek., Cstv. 66. § (2) bek. c) pont.

- természetes személyeknek a lakásokra fennálló bérleti szerződése (a szolgálati lakás és a garázs kivételével),
- az iskolával vagy a tanulóval a gyakorlati képzés szervezésére kötött szerződések,
- a munkaszerződések,
- a nem gazdasági tevékenységgel összefüggő kölcsönszerződés,
- a szövetségi tagok vállalkozás jellegű jogviszonyával összefüggő szerződései,
- a kollektív szerződés.

b) A másik, amit a végelszámolónak szem előtt kell tartania, az, hogy amennyiben egyéb szerződések vonatkozásában egyoldalúan azokat megszünteti, akkor a szerződő fél az ebből eredő kárát érvényesítheti. Ez a jog a szerződő felet az egyoldalú megszüntetés tudomásszerzésétől számított harminc napon belül illeti meg. A határidő nem jogvesztő, így a 30 napon túli bejelentésnek nincs jogi konzekvenciája. A késedelmes bejelentés ellenére a végelszámoló azt a végelszámolás bármely szakaszában köteles lesz figyelembe venni. A határidő célja így csak az, hogy a hitelezők segítsék az eljárást, annak érdekében, hogy az a lehető leghamarabb befejezést nyerjen.

A gazdálkodó szervezet jövőbeni szavatossági, jótállási és kártérítési kötelezettségeinek rendezésére a végelszámoló köteles más gazdálkodó szervezet megbízni, és ezt nyilvánosságra hozni.

A végelszámoló azt is megteheti, hogy amennyiben a jogosultak ezt elfogadják, egyszeri visszatérítést ad.

ad 4. Ha a végelszámoló megállapítása szerint a vagyon elegendő az ismert hitelezők kielégítésére, akkor a végelszámoló a gazdasági társaság kötelezettségeit teljesíti – lejáratától függetlenül –, a kintlevőségeket behajtja, az igényeit érvényesíti, a törléshez szükséges igazolásokat beszerzi, amennyiben szükséges a társaság vagyonát értékesíti.

A korlátolt felelősségű társaság valamint a részvénytársaság esetében, amennyiben a tag (részvényes) a teljes vagyoni hozzájárulását még nem teljesítette, de időközben a végelszámolás már megindult, akkor a végelszámoló a be nem fizetett vagyoni hozzájárulást jogosult azonnal esedékessé tenni.¹³

Természetesen a végelszámoló ezzel a jogával csak akkor élhet, amennyiben a társaság vagyona a követeléseket nem fedezi és a tartozások kiegyenlítése érdekében erre a vagyonra szükség van.

ad 5. Miután a gazdasági társaság vezető tisztségviselője a végelszámolással kapcsolatos valamennyi dokumentumot átadta a végelszámolónak, a végelszámoló végelszámolási nyitómérleget készít. A nyitómérleget negyvenöt napon belül a gazdasági társaság legfőbb szerve elé terjeszti. A végelszámoló áttekinti a gazdasági társaság vagyonát, megvizsgálja az ismert hitelezők követelését és annak összegét.

Amennyiben a végelszámoló azt állapítja meg, hogy a vagyon nem elegendő valamennyi ismert hitelező teljes egészében való kielégítésére, köteles lesz a megyei bíróság előtt a felszámolási eljárás lefolytatása végett eljárást kezdeményezni.

¹³ Gt.169. § (5) bek., 267. § (2) bek.

A gyakorlatban felmerülő kérdés, hogy amennyiben a végelszámolási eljárás már megindult, ezt követően felszámolási eljárás megindításának van-e helye.

A végelszámoló a nyitómérlég elkészítését követően kerül abba a helyzetbe, hogy a társaság pénzügyeit, vagyoni viszonyait áttekintse. Ezen adatok alapján kell eldöntenie azt, hogy a végelszámolási eljárás továbbvihető-e, van-e a társaságnak elegendő vagyona arra, hogy hitelezőit kielégítse. Ha a végelszámoló azt észleli, hogy a társaság vagyona a hitelezők kielégítésére nem elegendő, akkor köteles lesz haladéktalanul a felszámolási eljárás lefolytatására irányuló kérelmet a bíróságnál előterjeszteni és a felszámolás elrendelése esetén a törvényben meghatározott feladatoknak eleget tenni.¹⁴

A Legfelsőbb Bíróság eseti döntésében¹⁵ kifejtette, hogy a már megindult végelszámolási eljárás a felszámolási eljárással szemben elsőbbséget élvez, és csak a törvényben meghatározott feltételek esetén alakul át felszámolási eljárássá. Amennyiben nem merülnek fel adatok a cég fizetéseképtelenségére, a felszámolási eljárás lefolytatására jogilag nincs lehetőség.

ad 6. A végelszámoló az eljárása során az adott helyzetben általában elvárható gondossággal köteles eljárni. Jelen esetben a végelszámolótól általában elvárható magatartásból kell kiindulni és felelőssége kiterjed a Cstv-n kívül a végelszámolási kötelezettségeket előíró egyéb jogszabályi rendelkezések betartására is.

A végelszámoló kötelezettségeinek megszegésével a tagoknak és a hitelezőknek okozott kárért a Polgári Törvénykönyvnek a szerződésen kívül okozott kárért való felelősségre vonatkozó szabályai szerint felel.

A végelszámoló köteles gondoskodni a gazdálkodó szervezet vagyonának megőrzéséről. Ebben a körben a törvény három területet kiemelten is megemlíti:

- a mezőgazdaságilag művelhető földterületek termőképességének megőrzéséről,
- környezetvédelmi- természetvédelmi követelmények betartásáról,
- műemlékvédelmi követelmények betartásáról.

ad 7. Tekintettel arra, hogy a végelszámolási eljárás megindítását követően a végelszámoló jogosult és egyben köteles is a társaság képviselőjére; a társaság munkavállalói felett a munkáltatói jogokat is a végelszámoló gyakorolja. A végelszámoló a munkáltatói jogkör vonatkozásában ugyanolyan jogkört gyakorol, mint a felszámoló.

A jogszabály a végelszámolás befejezésének időtartamát nem határozza meg. Ezzel kapcsolatosan csak annyit mond, hogy abban az esetben, ha a végelszámolás annak kezdő időpontjához képest egy év elteltével még nem nyert befejezést, akkor a végelszámolónak – évenként – jelentést kell készítenie, melynek tartalmaznia kell:

- a gazdasági társaság helyzetét,
- annak okát, hogy a végelszámolás befejezése miért nem történt még meg,
- meg kell jelölni az eljárás befejezésének várható időtartamát.

A tájékoztatót a végelszámoló megküldi

- a cégbíróságnak,
- a társaság legfőbb szervének, és

¹⁴ Cstv. 75. § (1) bek.

¹⁵ LB Fpkf. VI. 31.452/1993.

– a hitelezőknek.

A végelszámoló az eljárás befejezésekor – az egyes évekre lebontva – éves beszámolót, végelszámolási zárómérleget, valamint zárójelentést és vagyonfelosztási javaslatot készít és intézkedik az iratanyag elhelyezéséről.

A zárómérleg alapján elkészíti a záró adóbevallásokat majd a dokumentumokat az adóhatóságnak megküldi.

Amennyiben a gazdasági társaságnál felügyelő bizottság vagy/és könyvvizsgáló működik, akkor a zárómérleget felül kell vizsgáltatni.

A végelszámoló az elkészített iratanyagot a legfőbb szerv elé terjeszti. A legfőbb szerv megvizsgálja az előterjesztést és annak függvényében dönt annak elfogadásáról.

Amennyiben a legfőbb szerv jóváhagyja a végelszámoló eljárását, akkor a vezető tisztségviselőt és a végelszámolót a legfőbb szerv felmenti és kéri, hogy a bíróság a céget a cég-nyilvántartásból törölje. A végelszámoló az iratokat benyújtja a cégbíró-sághoz és egyben kéri a törlést. A társaság a cég-nyilvántartásból való törléssel szűnik meg.

Annak ellenére, hogy a legfőbb szerv a végelszámolót felmenti és a cégbíró-ság a céget a cég-nyilvántartásból törölte, a végelszámoló feladata még nem ért véget. A végelszámolónak egyrészt gondoskodnia kell a társaság iratanyagainak elhelyezéséről, másrészt a Gt. 169. § (3) és a 266. § (3) bekezdés szerint az esetlegesen megmaradt vagyon felosztására csak a cég törlését követően kerülhet sor. A vagyon felosztása a korábban elkészített vagyonfelosztási javaslat alapján történik. Erről – vezető tisztségviselő hiányában – a végelszámolónak kell gondoskodnia.

Mindaddig, amíg a legfőbb szerv nem dönt a végelszámoló által benyújtott iratok elfogadásáról, addig lehetőség van arra, hogy ezen bármikor elhatározzák a működés továbbfolytatását.

A végelszámoló díjazása

A végelszámolás költségeit a társaság viseli, mely magába foglalja a végelszámoló-nak járó díjat is.

Amennyiben a végelszámoló a társaság korábbi vezető tisztségviselője, akkor díjazásának mértékét a társaság legfőbb szerve határozza meg. Elképzelhető, hogy a végelszámoló nem a korábbi vezető tisztségviselő, hanem külső harmadik személy. Ebben az esetben Cstv. 78. § (2) bekezdése alapján a végelszámolót a beszámoló szerinti eszközök könyv szerinti értékének 1,5 %-a illeti meg. Ettől az értéktől indokolt esetben a cégbíró-ság eltérhet. Az eltérés csak a végelszámoló kérelmére és javára megengedett. Az eltérésre általában akkor van szükség, ha a társaság könyv szerinti értéke viszonylag alacsony és az ez alapján járó díjazás mértéke nem áll arányban a végelszámoló által elvégzett munkával.

Egyszerűsített végelszámolás

A Gt. 100. § (1) bekezdése lehetőséget biztosít a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságoknak az általános szabályoktól eltérő, egyszerűsített módon történő végelszámolás lefolytatására.

A törvény az egyszerűsített végelszámolási eljárással történő jogutód nélküli megszűnést tehát csak a közkereseti társaság és a betétei társaság esetében teszi lehetővé.

Amennyiben a cég az eljárás megindításáról szóló határozatát követő harminc napon belül tartozásait kiegyenlíti, elegendő a végelszámolás megtörténtével együtt bejelenteni a végelszámoló személyét.

A végelszámolás általános szabályai szerint a Céglételekben előbb a végelszámolással kapcsolatos változások jelennek meg, majd a végelszámolási eljárás befejezését követően a cég törlése.

Az általános szabályoktól eltérően az egyszerűsített végelszámolás esetében egyetlen egy közlemény jelenik meg, ugyanis a változásbejegyzés és a cég cégjegyzékből való törlése egyetlen eljárás keretében valósul meg.

A cégbíróvági végzés ennek megfelelően egyszerre tartalmazza az alábbiakat:

- a jogutód nélküli megszűnés elhatározásának időpontját,
- a végelszámolás kezdetét,
- a végelszámolás befejezésének időpontját,
- a végelszámoló személyét,
- a cég cégjegyzékből való törlését.

Felmerülhet a kérdés, hogy vajon mi az oka annak, hogy a törvény csak a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságok esetében ad lehetőséget a végelszámolás ilyen módon történő lefolytatására.

A magyarázat abból adódik, hogy ezeknél a gazdasági társaságoknál legalább egy tag felelőssége korlátlan a társasági vagyon által nem fedezett tartozásokért. Ez a korlátlan felelősség az általános elévülési időn belül a társaság megszűnését követően is fennmarad. A hitelező tehát az általános elévülési időn belül a társaság megszűnését követően közvetlenül a taggal, vagy tagokkal szemben is érvényesítheti követelését.

Amennyiben a tag felelőssége a gazdasági társaságot terhelő kötelezettségekért a társaság fennállása alatt korlátozott volt, úgy a társaság jogutód nélküli megszűnése estén a volt tag felelőssége a Gt. 56. § (2) bekezdése szerint alakul. Ennek értelmében a tag a társaság megszűnésekor felosztott társasági vagyonból számára jutó rész erejéig felel.

Ennek megfelelően fennáll annak a veszély, hogy a társaság megszűnését követően bejelentett hitelezői igények nem, vagy nem teljes mértékben kerülnek kielégítésre.

Ezzel szemben a kkt. és a bt. esetében ennek jogi lehetőségét a Gt. biztosítja.

Tehát a hitelezők védelme az, ami csak a jogi személyiség nélküli gazdasági társaság esetében teszi lehetővé a végelszámolás egyszerűsített módon történő lefolytatását.

CSABA FARKAS

L'EXTINCTION DES SOCIÉTÉS EN CONSIDERATION DU
RÉGLEMENT DÉFINITIF

(Résumé)

L'extinction de la société commerciale a deux maniere de se dérouler: avec ou sans succession légale. En cas d'extinction sans successeur légitime un reglement définitif doit se dérouler exepté le cas de la procédure de liquidation et celui de la suppression d'office exécutée par le tribunal de commerce. Au cours du reglement définitif, la société cesse d'exister sans successeur légitime en sorte que les exigences déclarées des créanciers soient désintéressées en totalité. Ce traité présente la procédure du régle-ment définitif en corrélation avec les droits, les devoirs et les engagements du gérant de la société et ceux du rendant.